

Hea koostööpartner

Käesolev uudiskiri annab TGS Baltic advokaatide poolt kokkuvõtliku ülevaate, millised muudatused ootavad ees äriühinguid 2023. aastal

MUUDATUSED ÜHINGUÕIGUSES

Käesolevas uudiskirjas toome teieni kokku 3 olulist, hiljuti ka **Äripäevas** avaldatud artiklit, mis, millal ja kelle jaoks täpselt muutub seoses eesootavate regulatsioonide täiendustega 2023. aastal.

/ TGS Baltic juhtivpartner Sander Kärson toob oma artiklis esile, kuidas tuleva aasta veebruarist jõustuvad reeglid täpsustavad kontserniäriühingute juhtorgani liikmete kontsernisiseseid kohustusi ja vastutust, ning jõuab järeldusele, et need ei anna siiski selgeid ja ühemõttelisi käitumisjuhiseid.

Kontakt: sander.karson@tgsbaltic.com

/ Vandeadvokaat Maris Vutt kirjutab juhatuse kohustusest osanike nimekirja pidamise rangemaks muutumisel ning kuidas see võib aidata tulevast osanikku osa ostmisel.

Kontakt: maris.vutt@tgsbaltic.com

/ Advokaat Eva Arumets toob välja, kuidas äriseadustiku netovara muudatus toob 2023. aasta algusest leevendust osahingutele ning vähendab seni sageli levinud netovara probleemi.

Kontakt: eva.arumets@tgsbaltic.com

TGS BALTIC
VARUL GRUNTE SUTKIENE

VANDEADVOKAAT: E-MAIL PEAKORTERIST JA KÕIK TULEB ÜMBER TEHA. VÕI KAS TULEB?

Tuleva aasta veebruarist jõustuvad reeglid täpsustavad kontserniäriühingute juhtorgani liikmete kontsernisiseseid kohustusi ja vastutust, kuid need ei anna siiski selgeid ja ühemõttelisi käitumisjuhiseid, kirjutab advokaadibüroo TGS Baltic partner **Sander Kärson**.

Uue aasta veebruarist jõustuvad uued kontserniireeglid, mille eesmärk on täpsustada seda, millistel juhtudel ei ole tütaräriühingu juhatuse või nõukogu vastutav emaäriühingu korralduste täitmisel tekkinud kahju eest, kui need ei ole kooskõlas tütaräriühingu huvidega. Teisisõnu: kas Eestis asuva kontserniäriühingu juhatuse liige peab täitma näiteks Saksamaalt saabunud emaäriühingu korraldusi või peaks ta lähtuma siiski üksnes Eesti äriühingu huvidest? Oma särk on ju ikka ihule kõige lähemal.

Uus jõustuv seadus ütleb selgelt, et emaäriühingul on õigus anda tütaräriühingu juhtorganile juhiseid. Seda nii seaduslikul esindajal kui ka juhtimisfunktsiooniga töötajal. Juhtorganiteks on nii juhatuse kui ka nõukogu ehk reegel puudutab mõlema organi liikmeid. Järgimiseks on kohustuslikud vähemalt kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis antud juhised

ehk e-mailist või sõnumist piisab.

Igale õigusele vastab ka kellegi kohustus. Teisisõnu: tütaräriühingu juhtorgan on kohustatud järgima enda huvidega vastuolus olevaid emaäriühingu juhiseid, kui täidetud on järgmised tingimused:

1. Tehing on tehtud äratuntavalt kontserni kui terviku huvides (mitte üksnes emaäriühingu huvides).
2. Tehing on tehtud kohase vastusooritusega tütaräriühingule.
3. Tehingu tegemise ajal on tütaräriühing maksejõuline ega muutu tehingu tulemusena maksejõuetuks.

Sisuliselt tähendavad teine ja kolmas punkt seda, et kontsernist tulnud käsu täitmisel on juhatuse või nõukogu liikmel siiski kohustus järgida ka enda äriühingu puhul kehtivaid hoolsus- ja lojaalsuskohustusi, kuid nendes võib kontserni kui terviku huvides teha teatud mõõndusi.

Kas selge käitumisjuhise edasiseks?

Mida see siiski praktikas tähendab, tuleb igal juhul hinnata kaasusepõhiselt. Näiteks on arvatavasti lubatud kommertspandi seadmine mõne kontserni äriühingu laenu tagatiseks, kui pantija saab vastu reaalselt täidetava lubaduse, et pandi realiseerimisega kaasneva kahju hüvitab kontsern ning võetavast laenust tekib kontsernile laiem kasu.

Samas tuleb mõõnda, et üks iga juhtum on erinev ja kõige kindlam on ikka nõu küsida spetsialistilt, mis omakorda aitab veel kord maandada juhatuse või nõukogu liikme vastutuste riski. Seega ei too uued reeglid kaasa selgeid ja ühemõttelisi käitumisjuhiseid ning endiselt sõltub lõppjärelendus paljude asjaolude kombinatsioonist, mille hindamine võib olla keeruline.

Emaettevõtte vastutus suureneb

Juhul, kui ülalviidatud kolm tingimust ei ole täidetud, võib sellele järgneda tütaräriühingu juhtorgani liikme vastutus. Lisaks võib sija lisanduda ka emaäriühingu vastutus tütaräriühingu ees.

Nimelt tekib emaäriühingu vastutus tütaräriühingu ees ka juhtumil, mil emaäriühing on andnud tütaräriühingu juhtorganitele juhiseid, mis on olnud vastuolus tütaräriühingu huvidega ega ole vastavuses kontserni huvidega. Sellise

emaäriühingu vastutuse ulatuseks on kohustused, mis on jäänud täitmata juhiste andmise tõttu (näiteks tarnijatele maksmata jäänud arved, mida ei saa tasuda, sest ennetähtaegselt on tagasi makstud kontsernisest laenu). Seaduses ei nähta juhiste järgimise kohustust siiski ette juhtorgani liikmele, kes ei ole ametisse määratud emaettevõtja häältega või kes on ametisse määratud juhtorgani sõltumatu liikmena.

Lisaks nähakse ette olulisi kohustusi ka emaäriühingule. Kui emaettevõtte juhiste alluv tütarettevõtja satub maksejõuetuse tekkimise ohtu, on emaettevõtjal viivitamatu kohustus rakendada abinõusid maksejõuetuse vältimiseks või otsustada tütaräriühingu lõpetamise või pankrotiavalduse esitamine. Kui emaäriühing seda ei tee, siis vastutab ta tütaräriühingu kohustuste eest, mis on tekkinud pärast maksejõuetuse ohu tekkimist.

Seadus ei täpsusta seda, mis saab aga siis, kui juhise on andnud mitte emaettevõtte, vaid mõni teine kontserni äriühing, näiteks emaäriühinguks mitteolev Soomes asuv kontserni äriühing. Niisugusel juhul tuleks siiski asuda seisukohale, et selliseid juhiseid ei tohiks tütaräriühingu juhtorgani liikmed järgida ja juhiseid saab siiski anda üksnes emaäriühing.

MARIS VUTT: OSAÜHINGUS OSALUSE SOETAJA VÕIMALUSED PARANEVAD

Osaühingu juhatuse kohustus osanike nimekirja pidamisel muutub rangemaks, see aitab aga näiteks inimest, kes soovib äriühingust osa osta, kirjutab advokaadibüroo TGS Baltic vandeadvokaat **Maris Vutt**.

2023. aasta juulist jõustuvate äriseadustiku muudatustega jõustub ka uus põhimõttelisi muutuseid kaasa toov regulatsioon osanike nimekirja pidamise kohta. Muudatus ei puuduta seejuures väärtpaberiregistris registreeritud

osaühinguid ega ka aktsiaseltse. Küll aga kaasneb tavaliste osaühingute juhatustele senisest rangem kohustus osanike nimekirja kantud andmed ajakohastatuna hoida.

Kes oli eelnev omaja?

Kehtiv regulatsioon näeb ette, et osanike nimekirja pidajaks on juhatus ja nimekirjas tuleb näidata osaniku andmed (näiteks nimi ja aadress), kuid ka igale osanikule kuuluva osa nimiväärtus. Kehtiva regulatsiooni järgi ei ole seega osanike nimekirjal osaühingu ja kolmandate isikute vahelises suhtes õiguslikku tähendust. Näiteks ei saa kolmas isik omandada osa kindla teadmise, olles tutvunud vaid osanike nimekirja kantud andmetega.

Kolmandate isikute jaoks on osanike nimekirjal aga keskne tähendus näiteks seniselt osanikult osa omandades. Kehtiva regulatsiooni järgi tavaliste, väärtpaberiregistris registreerimata osaühingute puhul andmete kontroll teostatav ei ole, vähemalt mitte osanike nimekirjale tuginedes. Samas peaks uuel isikul, kes osanikustaatust omandada tahab, olema võimalus tõsikindlalt veenduda, kes on senine osanik.

Osanike andmed kantakse äriregistrisse kehtiva seaduse järgi registriväliste andmetena, nagu on ette nähtud kohtu registriosakonna kodukorras. See tähendab, et registriosakonnal on ka märkimisväärselt piiratum õigus selliste andmete korrektsust kontrollida, kuna osanike nimekirjas muudatuste tegemiseks ei pea algatama kandemenetlust.

Osanikke ei saa „kogemata“ laua tagant välja jätta

Erinevalt kehtivusest kolmandate isikute suhtes peab juhatus siiski tagama, et osanike nimekirja oleksid kantud korrektsed andmed. Milleks on see aga vajalik, kui osanike nimekirjal õiguslikku tähendust ei ole? Näiteks peab juhatus osanike nimekirja kantud andmetele tuginema nii koosolekute kokkukutsumisel kui ka dividendi maksmise otsusel dividendi suuruse määramisel.

Kui osanik koosolekust teada ei saa ja koosolekul otsused ilma tema kohaloluta vastu võetakse, on osanikul hiljem võimalik selline otsus kohtus vaidlustada, sest tema suhtes rikuti oluliselt koosoleku kokkukutsumise korda. Seega peab juhatus jooksvalt tagama, et osanike nimekirja oleksid alati kantud ajakohastatud andmed.

Kui osanik on teatanud juhatusse enda uued kontaktandmed ja juhatus ei ole neid osanike nimekirja kandnud, ei pruugi osanik koosolekukutset kätte saada. Kuna osanik on aga endast kõik oleneva teinud ning juhatus saadab kutse sisuliselt teadlikult valele aadressile, ei lähe kutse kättesaamise risk osanikule üle.

Dividendi maksmise korral peab juhatus osanike otsuse eelnõu koostamisel sarnaselt lähtuma reeglina neist andmetest, mis on kantud osanike nimekirja. Seetõttu on tähtis, et lisaks kontaktandmetele on iga osaniku kohta nimekirjas märgitud ka osaluse proportsioon, sest dividendi makstakse reeglina vastavalt osaniku osa proportsioonile kogu osakapitalist. Kui aga osanike nimekirjas ei ole jõutud muudatust teha, kuid enne dividendi maksmise otsustamist selgub, et mõni osanik on vahetunud ja sellest on osaühingu juhatus teavitatud, peab juhatus lähtuma ikkagi tegelikest andmetest.

Kuidas tagada osa heauskne omandamine?

Seni on äriõiguses kehtinud põhimõte, et tavaliste, väärtpaberiregistris registreerimata osade puhul ei kohaldu heauskse omandamise põhimõte. Kui niisuguse osaühingu osa on vabalt võõrandatav ja põhikirjas on notariaalse vormi nõudest kõrvale kaldutud, ei ole aga kolmandatel isikutel mingit kindlust, et osa müüv isik ka päriselt osanik on.

Äriseadustiku muudatusi kajastavas seaduse seletuskirjas selgitatakse, et uue regulatsiooni eesmärk on osadega tehingute tegemisel senisest suurema õiguskindluse tagamine ja osa heauskse omandamise võimaldamine. Nimelt kehtib alates juulist reegel, et osanike andmed kantakse osaühingu registrikaardile. See tähendab lisaks muule, et kui kolmas isik on – tuginedes äriregistri andmetele – osa omandanud, loetakse äriregistrisse kantud andmed tema suhtes reeglina õigeks.

See tähendab, et juhatus peab senisest enam pöörama tähelepanu sellele, et äriregistrisse oleksid osanike kohta kantud ajakohastatud

andmed. Seejuures tuleb osanikel endiselt teavitada osaniku vahetumisest juhatus, kes on omakorda teabekohustuslik isik äriregistri ees.

Seoses uue regulatsiooniga muutub ka seni kehtinud reegel osa ülemineku ajahetke kohta. Kui varasemalt nähti enamasti osa võõrandamise lepingus ette, et osa läheb üle lepingu sõlmimisest või ostuhinna tasumisest, siis tulevikus loetakse osanik vahetunuks vastava registrikande tegemise hetkega.

Kuna osanike nimekiri omandab kande tähenduse, mis annab sellistele andmetele senist suurema õiguskindluse, võimaldatakse uue seadusemuudatusega ka keelumärke kandmise äriregistrisse osa käsutamise keelamiseks. See tähendab, et kui osaniku suhtes on käimas täitemenetlus või kohtumenetlus, kus on hagi tagamise korras osa käsutamist keelatud, tagab see senisest enam ka selliste meetmete tõhusust.

TGS BALTIC
VARUL GRUNTE SUTKIENE

EVA ARUMETS: ETTEVÕTJAJD KIMBUTANUD NÕUE KAOS – MIINIMUMKAPITALI TINGIMUSED MUUTUVAD

Äriseadustiku netovara muudatus toob 2023. aasta algusest leevendust osähingutele ning vähendab seni sageli levinud netovara probleemi. Mis täpsemalt muutub ja mida see osähingutele tähendab, selgitab lähemalt TGS Baltic advokaat Eva Arumets.

/ Miks ja kelle jaoks on netovara nõude olemasolu oluline?

/ Osäühingu jätkusuutlikkuse ja edukuse üheks hindamise tingimuseks on osäühingu netovara, mida bilansis kajastatakse omakapitali kirjena. Seejuures on seadusandja pidanud vajalikuks võlausaldajate kaitseks seada minimaalse netovara suuruse, kuna see annab selge numbrilise indikatsiooni, kas osäühing on maksevõimeline või mitte. Kuna aktsiaseltse uuel aastal jõustuv muudatus ei hõlma, puudutab järgnev vaid osäühinguid.

/ Kehtiv regulatsioon seob netovara nõude osakapitali suurusega. Nimelt peab netovara kehtiva seaduse järgi vastama osäühingu

- poolele osakapitalile, ja
- seejuures ei tohi netovara olla alla seaduses sätestatud miinimumkapitali.

Seaduses sätestatud miinimumkapitali nõue osäühingu puhul on kehtiva seaduse järgi 2500 eurot. Just neist viimane tingimus – seadusest tuleneva miinimumkapitali nõude täitmine, osutub paljudele komistuskiviks, sest 2500-eurose osakapitaliga osäühingud on Eestis kõige levinumad. Miinimumkapitali nõude rikkumisel on netovara suurus väiksem seaduses sätestatud miinimumist, mis omakorda toob kaasa kohustuse nii juhatusele kui ka osanikule aktiivselt tegutseda ja olukord lahendada. 2500-euroste osakapitalidega osäühingutes on aga probleemi lahendamine keerulisem, kui ühingul ei ole võimalik välist rahastust kaasata. Senini ei ole kõne alla tulnud ka osakapitali vähendamine, sest osakapital ei või olla kehtiva seaduse järgi väiksem kui 2500 eurot.

Netovara probleem saab avalikuks pärast registripidajale majandusaasta aruande esitamist. Kui majandusaasta aruandest nähtub, et omakapitali nõuded ei ole täidetud, annab registripidaja esmalt osäühingule tähtaja selliste puuduste kõrvaldamiseks. Puuduste kõrvaldamata jätmisel võib saabuda ühingule kõige negatiivsem tagajärg – ühing võidakse

kohtu kontrollitavas menetluses sundlõpetada. Kohtumenetluse alustamisel on võimalik sundlõpetamise menetlust lõpetada vaid siis, kui enne sundlõpetamise määruse jõustumist on võimalik siiski omakapital seaduses sätestatud nõuetega vastavusse viia.

Netovara nõue on ajale jalgu jäänud

Kui paljud nõuded võetakse kohustuslikus korras üle Euroopa Liidu õigusaktidest, siis netovara võrdsustamine miinimumkapitaliga ei ole üks neist ning paljudes liikmesriikides selline nõue puudub. Vastav nõue ei võimalda sissemakstud kapitalil täita oma eesmärki, st kasutada kapitali osäühingu tegevuse käivitamiseks. Sisuliselt keelab hetkel kehtiv reeglistik miinimumkapitaliga osäühingule kahjumiga tegutsemise ning diskrimineerib väiksemaid ühinguid. Kuigi Eesti

äriturgu peetakse mitmetel põhjustel soodsaks keskkonnaks, tuleb uute muudatustega kõrvaldada kahtlemata seni ajale jalgu jäänud ja meie ärikeskkonda ebaatraktiivseks muutvad nõuded.

Olukorra lahendamiseks on seadusandja otsustanud loobuda miinimumkapitali ning sellega seotud netovara nõudest alates 01.02.2023. Nii 2500-eurose osakapitali nõude kaotamine kui ka netovara nõuete leevendamine on jätkusuutlikuma ärikeskkonna jaoks vajalikud muudatused. Netovara suuruse hindamisel seob seadusandja ennast lahti varasemast miinimumkapitalist ning edaspidi jääb kehtima vaid üks kriteerium ehk nõue omada netovara vähemalt poole osakapitali ulatuses. See tähendab, et uue regulatsiooni järgi võib osaühinguid asutada kas või 1-sendise osakapitaliga ning netovara nõue loetakse täidetuks, kui osaühingu netovara on vähemalt pool osakapitalist.

Näiteks, kui osaühingu asutamisel on osakapitali suurus 1000 eurot, peab netovara suuruseks edaspidi olema vähemalt 500 eurot. Võrreldes varasema vähemalt 2500-eurose nõude kõrval on selline nõue palju lihtsamini täidetav.

Muudatused omakapitali ja netovara nõuetes loovad olukorra, milles alates 1. veebruarist 2023 loodavate ühingute puhul tuleb osanikel asutamisel hinnata osaühingu tegelikku kapitalivajadust (sh võttes arvesse edasist võimalikku kahjumit) ning edasine ühingu netovara tagatuse hindamine hakkab sõltuma vaid sellest. Ka juba varasemalt asutatud

ühingutel, kel eelkõige on tekkinud netovara probleem, tuleks juhatusel ning osanikel hinnata uuesti kapitali tegelik vajadus. Kui seaduses hetkel veel kehtiv osakapitali 2500 euro nõue on liialt suur, on võimalik tulevikus läbi viia teatud tingimustel osakapitali vähendamine.

Tähelepanu 2021. aasta majandusaasta andmetega

Vaatamata peagi jõustuvast muudatusest, kehtib netovara nõue hetkel veel vanal kujul ning vastavat netovara kontrolli teostatakse ka 2021. a majandusaasta aruannetele, mis suuremas osas hiljemalt 30.06.2022 äriregistrile esitada tuli. Nagu ennist mainitud, vajab netovara nõude mittetäitmine osaühingu aktiivset tegutsemist. See tähendab, et kui osakapital ei vasta miinimum netovara nõuetele, on juhatusel kohustus kokku kutsuda osanike koosolek, kes on omakorda kohustatud otsustama, kuidas osaühingu tegevusega jätkata. Netovara nõude täitmiseks on võimalus osakapitali vähendada või suurendada,

muul viisil suurendada netovara, viia läbi osaühingu muudatused (lõpetamine, ühinemine, jagunemine, ümberkujundamine) või esitada pankrotiavaldus. Milline neist lahendustest on osaühingule parim lahendus, oleneb osaühingu käekäigust ning vajab igakordselt eraldiseisvat hindamist.